

Asia: VN/7002/2025

## **Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta**

### **Laki jätelain muuttamisesta**

#### **6 § Muut Määritelmät**

Tupakkalakiin nikotiinipussit on nyt määritelty tuotteina. Tästä huolimatta SUP-direktiivi ei niitä tunne omasta näkökulmastaan. Tässä on mielestämme ristiriita. Jäljempänä lausunnossa esitämme myös muita ristiriitaisuuksia. Suuressa osassa muita kohtia muutoksia perustellaan tarpeella vähentää sääntelyä viranomaista kohtaan, mutta tässä halutaan kuitenkin sääntelyä lisätä tarpeettomasti.

#### **48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat**

Esityksen tavoite ehkäistä ja vähentää nikotiinipusseista aiheutuvaa roskaantumista on sinänsä kannatettava, mutta ehdotettu lainsäädäntö ei sisällä keinoja tavoitteen edistämiseksi, eikä nikotiinipusseja siksi voida lisätä tuottajavastuun piiriin kuuluviksi tuotteiksi.

1) Nikotiinipussien aiheuttaman roskaantumisen lisääminen tuottajan kustannusvastuun piiriin olisi kansallinen lisäys SUP direktiiviin (EU) 2019/904 verrattuna, sillä nikotiinipussit eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. Tämä lisäys avaisi tien myös monille muille tuotteille, joiden kustannusvastuu voitaisiin siirtää kunnilta tuottajien maksettavaksi.

2) Ehdotettu lisäys sotii myös direktiivin muovinkorvaustavoitetta vastaan. Tuottajan kustannusvastuu ei kannustaisi nikotiinipussien tuottajia muuttamaan nikotiinipussien materiaalia muovittomaksi, sillä kustannusvastuuta sovellettaisiin kaikkiin nikotiinipusseihin riippumatta siitä, sisältävätkö ne muovia. Siten nikotiinipussien aiheuttaman roskaantumisen lisääminen tuottajan kustannusvastuun piiriin ei vaikuttaisi nikotiinipussien aiheuttaman roskaantumisen haittoihin ympäristössä.

3) Ehdotettu lisäys ei vaikuttaisi myöskään roskaantumisen vähentymiseen, sillä kunnat järjestävät jo nykyisin julkisilla alueilla jätteen keräystä ja huolehtivat roskien siivoamisesta. Esityksen tavoite ei ole siten roskaantumisen vähentäminen, vaan tavoite on siirtää osa kuntien jätteen keräyksen ja roskaantumisen siivoamisen kustannuksista nikotiinipussien tuottajien maksettavaksi.

4) Ehdotettu lisäys on luokiteltavissa veroluonteiseksi pisteveroksi, joka kohdentuu tässä tapauksessa nikotiinipusseihin. Kyseessä on erityisvero, jolla ei ole muuta perustetta kuin verotuottojen kerääminen kunnille.

#### **48 a § Eräiden kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajan kustannusvastuu**

Ehdotettu lisäys on looginen, sillä kyse on niin sanotusta laajennetusta tuottajavastuusta. Laajennetussa tuottajavastuussa on käytännössä kyse kustannusvastuun siirtämisestä kunnilta tuottajille. Nikotiinipussien tuottajan olisi korvattava kunnille kustannukset, jotka koituvat niille nikotiinipusseista aiheutuvan roskaantumisen ehkäisemiseksi järjestetyn jätteen keräyksen, kuljetuksen ja käsittelyn järjestämisestä, roskaantumisen siivoamisesta ja siivottujen roskien kuljetuksesta ja käsittelystä. Näin ollen niin sanottuun perinteiseen tuottajavastuuseen kuuluva erilliskeräysvelvoite ei ole relevantti.

Mikäli nikotiinipussit lisätään pykälään, tulee joko sen otsikko muuttaa vastamaan esitystä, jonka mukaan sääntely kohdistuisi myös muovia sisältämättömiin nikotiinipusseihin, tai esitystä on muutettava koskemaan vain kertakäyttömuovia sisältäviä nikotiinipusseja.

Tuottajayhteisö ei silti kannata ehdotusta nikotiinipussien lisäämistä tuottajavastuun piiriin.

#### **48 b § Tuottajan kustannusvastuu tietyistä kuntien toteuttamista jätehuolto- ja siivoustoimista**

Ehdotettu kiinteämääräinen kustannukseen siirtyminen vähentäisi korvausmenettelystä valvovalle viranomaiselle eli PIRELYlle aiheutuvaa sääntelytaakkaa. Se vähentäisi myös kuntien hallinnollista työtä – ja samalla vähentäisi kuntien kannustimia kehittää omaa kustannustehokasta toimintaa. Ehdotettu menettely on kuitenkin ongelmallinen ja vastoin aiemmin päätettyä tavoitetta, että vuodesta 2026 alkaen siirrytään todellisiin kustannuksiin, jota SUP-direktiivi edellyttää, ja jota tuottajat alun alkaen vaativat.

Esitys ei ensinnäkään ole aiempien päätösten mukainen. Lähtökohtana on ollut se, että vuodesta 2026 alkaen siirrytään kuntien tilinpäätökseen perustuviin todellisiin SUP-kustannuksiin. SUP-direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetussa laissa jätelain muuttamiseksi (1096/2022) säädetään siirtymäajasta, jonka aikana tuottajien kunnille maksamat korvaukset määräytyvät kiinteästi säädetyn kustannusperusteen mukaan. Siirtymäsäännöksen mukaan vuosina 2023 2025 kunnan kustannukset tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvilla alueilla tehdyistä jätteen keräys- ja siivoustoimista ovat 4,79 euroa asukkaalta kunakin vuonna

Toinen kysymys liittyy kiinteän kustannuksen määrittämiseen. Kustannusten määrästä on tehty joitakin selvityksiä. Niiden hintahaarukka on erittäin suuri.

Kuntaliiton, joka edustaa siis kuntien edunvalvontaa, selvityksessä tehtiin kunnille kysely niiden vastuulle kuuluvien jätehuolto- ja siivoustoimien kokonaiskustannuksista tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvilla alueilla. Kyselyllä selvitettiin kuntien puhtaanapidon kokonaiskustannuksia. Puhtaanapidon kokonaiskustannukset olivat selvityksen perusteella noin 7,70 euroa/asukas ja jätehuollon ja roskaantumisen siivoamisen kustannukset noin 7,20 euroa/asukas.

Toinen selvitys on valvovan viranomaisen eli PIRELYN tekemä kysely kunnille. Huolimatta siirtymäajan asukaskohtaisesta kustannuksesta PIRELY edellytti vuonna 2024 kuntia ilmoittamaan kaikki jätehuolto- ja siivoustoimien kustannuksensa vuodelta 2023, jotta ne voisivat saada tuottajien maksamia korvauksia. Määräaikaan mennessä 94 kuntaa ilmoitti Pirkanmaan ELY-keskukselle

jätehuolto- ja siivouskustannuksensa. Kustannukset määraaikaan mennessä ilmoittaneissa kunnissa asui vuoden 2023 lopussa yhteensä noin 3,4 miljoonaa asukasta, joka vastaa noin 61 prosenttia Suomen virallisesta väkiluvusta vuoden 2023 lopussa. Kuntien ilmoittamien kustannusten perusteella jätteen keräyskustannukset olivat vuonna 2023 keskimäärin noin 2,41 euroa/asukas ja roskien siivouskustannukset keskimäärin noin 1,69 euroa/asukas. Asukaskohtaisissa jätteen keräyskustannuksissa ja roskien siivouskustannuksissa oli merkittävää vaihtelua kunnan mukaan. Jätteen keräyskustannukset vaihtelivat 0,06 eurosta/asukas 22,91 euroon/asukas ja roskien siivouskustannukset 0,03 eurosta/asukas 9,39 euroon/asukas.

On selvää, että PIRELYn kyselyssä kuntien ilmoittamat kustannustiedot perustuivat osittain arvioihin, sillä sääntelyn tultua voimaan vuonna 2023 kustannusten seuranta ei ollut ehditty vielä kehittää. Tästä huolimatta kyselyn tulos mielestämme osoittaa, että

1. Kunnat kykenevät arvioimaan kustannuksia jo tällä hetkellä
2. Kustannukset ovat huomattavasti pienemmät (4,10 €/asukas) kuin kuntaliiton tekemässä selvityksessä (14,90 €/asukas) ja vähän pienemmät kuin vuosiksi 2023–2025 sovittu 4,79 €/asukas

Kolmas kysymys koskee päätöksestä valittamista. Tuottajien kunnille maksamien korvausten perustuessa kiinteään asukaskohtaiseen kustannukseen asianosaisten kuulemiselle ei olisi enää tarvetta. PIRELY voisi tehdä päätöksen, josta ei voisi valittaa.

#### **48 d § Tuottajien kunnille maksaman korvauksen jakaminen tuoteryhmien ja tuottajien kesken**

Esitys on perusteltu ehdotuksen kannalta. Kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen siirtymistä pidämme kuitenkin monella tapaa ongelmallisena. Tästä esitämme argumentteja monissa kohdissa.

#### **48 e § Valtioneuvoston asetus tuottajien kunnille maksamien korvausten laskentaperusteista**

Ehdotus on looginen ja vastaa nykyistä käytäntöä. Nikotiinipusseja ei tule kuitenkaan lisätä tuottajavastuun piiriin kuuluviksi tuotteiksi, koska ne eivät sinne kuulu. Pidämme myös kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen siirtymistä monella tavalla ongelmallisena.

#### **48 f § Korvausmenettely**

Suomen SUP-Tuottajayhteisö pitää esitystä siirtyä kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen korvaukseen ongelmallisena, vaikka esityksellä on myös hyviä puolia.

Esitys helpottaisi valvojan viranomaisen työtä. Tuottajien kunnille maksamien korvausten perustuminen kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen vähentäisi korvausmenettelyä valvovalle viranomaiselle eli PIRELYlle aiheutuvaa sääntelytaakkaa.

Esitys helpottaisi myös kuntien työtä. Samalla poistettaisiin kuntien insentiivi kehittää omaa toimintaa kustannustehokkaammaksi. Kuntien ei tarvitsisi kehittää kustannustietojen seuranta eikä koota ja ilmoittaa jätehuolto- ja siivouskustannuksia viranomaiselle. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että kuntien välinen vertailu kustannustehokkuuden osalta jäisi toteutumatta. Tuottajien rooliksi jäisi lähinnä maksajan rooli.

Jos kuntien oikeus saada korvauksia perustuisi jätehuolto- ja siivoustoimien kustannusten ilmoittamisen sijaan maksutietojen ilmoittamiseen, korvauksen saaminen olisi kunnille helpompaa.

Tämä lisäisi korvausta hakevien kuntien määrää ja siten kasvattaisi tuottajien maksamien korvausten kokonaismäärää ja korvauksista tuottajille aiheutuvia kustannuksia.

Korvauksen perustuminen kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen nostaisi myös kuntien saamien korvausten määrää. Vaikutus riippuisi tietysti kiinteämääräisen kustannuksen tasosta, mutta selvää on, että entistä useampi kunta hakisi korvauksen. Nikotiinipussien aiheuttaman roskaantumisen lisääminen tuottajan kustannusvastuun piiriin lisäisi myös kuntien tuottajilta saamien korvausten määrää.

Korvausten perustuminen kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen kustannukseen vaikuttaisi tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien kertakäyttöisten muovituotteiden tuottajiin kustannuksia nostavasti. Vaikutukset tietysti riippuisivat kiinteämääräisen asukaskohtaisen kustannuksen suuruudesta ja kustannuksen jakamisesta eri jätehuolto- ja siivoustoimien kustannuksiin. Vaikutukset riippuisivat myös siitä, miten eri tuoteryhmien osuudet jäteastioihin kerätystä roskasta ja maasta siivotusta roskasta ovat kehittyneet.

Yhteenvedona Suomen SUP-Tuottajayhteisö pitää esitystä siirtyä kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen korvaukseen ongelmallisena, vaikka esityksellä on myös hyviä puolia. SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohdan säännös edellyttää, etteivät tuottajan korvaamat kustannukset ylitä kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti. Miten kustannustehokkuus voidaan mitata tilanteessa, jossa kunnat eivät tuota vertailukelpoista tietoa eri kuntien todellisista kustannuksista? Jo tehdyt selvitykset osoittavat, että kustannushajonta kunnissa on erittäin suurta. Oma kysymys liittyy myös siihen, kuinka kiinteämääräisestä kustannustasosta päätetään direktiivin edellyttämällä tavalla.

#### **48 g § Kunnan selvitys toteutetuista jätehuolto- ja siivoustoimista**

Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy:n mielestä ehdotus ei varmista riittävällä tavalla, mitä kunnat ovat tosiasiaassa tehneet. Toinen ongelma on siinä, että annettava selvitys ei ole millään tavalla sidoksissa kunnille maksettavaan korvaukseen. Kolmas ongelma on se, että annettava selvitys ei kannusta kuntia kehittämään omaan toimintaansa. Jos kuntien olisi ilmoitettava todelliset kustannukset, kuten alun perin oli tarkoitus, olisi kuntien kustannustehokkuutta pystytty vertailemaan ja luomaan kannuste etsiä parhaita käytäntöjä ja kehittää toimintaa niiden kautta. On kyettävä varmistamaan, mitä SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohdan säännös edellyttää: tuottajan korvaamat kustannukset eivät saa ylittää kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti.

#### **48 i § Kunnan velvollisuudet tupakkatuotteista ja nikotiinipusseista aiheutuvan roskaantumisen ennalta ehkäisemisessä**

Tuottajayhteisö ei kannata nikotiinipussien lisäämistä tuottajavastuun piiriin.

#### **51 § Tuottajan tiedotus- ja neuvontavelvollisuus**

Tuottajayhteisö ei kannata nikotiinipussien lisäämistä tuottajavastuun piiriin. Olennaista on lisäksi se, että tuottajilla on oikeus tietää, mitä kaikkea ja miten on tiedotettu. On kyettävä varmistamaan, mitä SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohdan säännös edellyttää: tuottajan korvaamat kustannukset eivät saa ylittää kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti.

## Voimaantulo

Ei kommentoitavaa.

## Valtioneuvoston asetus eräiden muovituotteiden tuottajien kunnille vuosilta 2026–2028 maksamien korvausten laskentaperusteista

**Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset kommenttinne asetusluonnokseen.**

Tuottajayhteisön mielestä nikotiinipusseja ei tule lisätä tuottajavastuun piiriin kuuluviksi tuotteiksi. Tavoite ehkäistä ja vähentää nikotiinipusseista aiheutuvaa roskaantumista on sinänsä kannatettava, mutta esitetty asetus ei sisällä keinoja asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Nikotiinipussien lisääminen tuottajan kustannusvastuun piiriin olisi kansallinen lisäys SUP direktiiviin (EU 2019/904) verrattuna, sillä nikotiinipussit eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. Ehdotettu lisäys asetukseen on myös direktiivin muovinkorvaustavoitteen vastainen. Ehdotettu lisäys asetukseen on luokiteltavissa lähinnä veroluonteiseksi pisteveroksi, joka kohdentuu tässä tapauksessa nikotiinipusseihin. Kyseessä on erityisvero, jolla ei ole muuta perustetta kuin verotuottojen kerääminen kunnille.

Suomen SUP-Tuottajayhteisö pitää esitystä siirtyä kiinteämääräiseen asukaskohtaiseen korvaukseen ongelmallisena, vaikka esityksellä on myös hyviä puolia. SUP-direktiivin 8 artiklan 4 kohdan säännös edellyttää, etteivät tuottajan korvaamat kustannukset ylitä kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi kustannustehokkaasti. Miten kustannustehokkuus voidaan mitata tilanteessa, jossa kunnat eivät tuota vertailukelpoista tietoa eri kuntien todellisista kustannuksista? Miten varmistetaan se, ettei tuottajien korvattavaksi määrätty asukaskohtainen korvaus ylitä kustannuksia, jotka ovat välttämättömiä tuottajan kustannusvastuun piiriin kuuluvien toimien toteuttamiseksi? Jo tehdyt selvitykset osoittavat, että kustannushajonta kunnissa on erittäin suurta. Oma kysymys liittyy myös siihen, kuinka kiinteämääräisestä kustannustasosta päätetään direktiivin edellyttämällä tavalla.

## Muut kommentit

**Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kommenttinne esitysluonnokseen.**

-

Tsupari Pekka  
Suomen SUP-Tuottajayhteisö Oy